

Sähköisten terveyspalvelujen strategia hoitotyöhön – nyt on sen implementoinnin aika

Outi Ahonen, TtM, lehtori¹; Ulla-Mari Kinnunen, TtT, yliopistonlehtori²; Pirkko Kouri, TtT, yliopettaja³; Pia Liljamo, TtM, erikoissuunnittelija⁴; Kaija Saranto, TtT, professori²

¹ Laurea Ammattikorkeakoulu, Vantaa; ² Itä-Suomen Yliopisto, Kuopio; ³ Savonia Ammattikorkeakoulu, Kuopio;

⁴ Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri, Oulu

Outi Ahonen, TtM, Lehtori, Laurea Ammattikorkeakoulu, Vanha maantie 9, 02650 Espoo, FINLAND. Sähköposti: outi.ahonen@laurea.fi

Tiivistelmä

Sote-uudistus on käynnistänyt yhä vahvemmin kansalaisen aktiivisen roolin tukemisen oman hyvin voinnin edistämiseksi. Yhtenä keskeisenä palvelumuotona tulevat olemaan digitaaliset palvelut, joita kärkihankkeet ja edelläkävijä alueet kehittävät ja ottavat käyttöön. Suomen sairaanhoitajaliitto osallistuu tämän muutoksen jalkauttamiseen sähköisten terveyspalvelujen strategian avulla. Strategiassa asiakaan roolin muutos on keskiössä ja se tuottaa uudenlaista osaamisen tarvetta kaikkien sairaanhoitajien työnkuvaan. Sairaanhoitajaliiton strategia on tarkoitettu hyödynnettäväksi työyhteisöjen kehittämisen tukena niin kansallisesti kuin alueellisesti. Strategiatyössä huomioitiin kansallisen Sote-tieto hyötykäyttöön - strategia 2020 tavoitteet.

Suomessa on käynnistynyt SoTe-uudistus, jolla tavoitellaan paremmin saatavilla olevia ja yhdenvertaisia palveluita. Jatkossa maakunnat tarjoavat asukkaalleen aktiivisen osallistumisen keinoja, jotka turvataan lainsäädännöllä. Sosiaali- ja terveydenhuollon digitalisaation onnistumiseen tarvitaan tietoa, määrätietoista johtamista ja yhteistyötä. Sairaanhoitajaliiton sähköisten terveyspalveluiden strategia on laadittu sairaanhoitajan työn kuvaamiseksi digitaalisen kehityksen näkökulmasta. Strategia asettaa asiakkaan keskiöön tukien hänen osallistumistaan omaan hoitoonsa. Strategiassa kannustetaan sairaanhoitajaa myös sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittämiseen kohti monikanavaisia palveluita, joissa digitalisaatio on keskiössä.

Lisääntynyt tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonut uusia tietotarpeita ja osaamishaasteita kansalaisille. Myös hoitotyön osalta haasteet on tunnistettu. Valmistuvan sairaanhoitajan on osattava riittävät tieto- ja viestintäteknologian käytön tiedot ja taidot, joiden

avulla hän pystyy toimimaan eri rooleissa sosiaali- ja terveydenhuollossa ja sen kehittyvässä verkostossa. Sairaanhoitajat työskentelevät lähellä potilasta ja hänen omaisiaan erilaisissa ympäristöissä. Heillä on hyvin vahva rooli moniammatillisissa työryhmissä myös silloin, kun kehitetään asiakaslähtöisiä palveluja.

Suomen sairaanhoitajaliitto kutsui koolle ryhmän asiantuntijoita, jotka edustavat sähköisten palvelujen (eHealth) osaamista eri näkökulmista, kuten hoitotyön työympäristö perusterveydenhuollon palveluista yliopistolliseen sairaalaan, sosiaali- ja terveydenhuollon hanketyö, tiedonhallinta, korkeakoulutus, hoitotyön tutkimus ja hallinto. Ryhmän tavoitteena oli kuvata sairaanhoitajan roolia ja vaikuttamista kansalliseen sähköisten palvelujen kehittämiseen ja käyttöönottoon suomalaisessa sosiaali- ja terveydenhuollossa. Ryhmä työskenteli pääasiallisesti virtuaalisesti ja viimeinen versio lähetettiin Sairaanhoitajaliiton kautta kommentti- ja asiantuntijakierrokselle. Strategiaan valittiin seu-

raavat teemat: teknologia asiakkaan osallisuutta tuke-
massa, sähköiset palvelut osana sairaanhoitajan työtä,
eettiset toimintamallit sähköisissä terveyspalveluissa,
sähköiset terveyspalvelut ja osaaminen, sähköisten
terveyspalvelujen johtaminen, terveyspalvelujen digita-
lisaation tutkiminen ja kehittäminen.

Strategian implementointi

Strategian mukaan sähköisten terveyspalvelujen tavoit-
teita peilataan alueellisten toimijoiden strategioihin ja
toimintaan, meneillään oleviin ja tuleviin kehityshank-
keisiin sekä käytössä oleviin toimintamalleihin ja tekno-
logioihin. Suomessa on tällä hetkellä käynnissä voima-
kas digitalisaation tuoma muutos sosiaali- ja
terveydenhuollon palveluihin. Digitalisaatio ei kuiten-
kaan synny itsestään. Siihen tarvitaan monialaista
osaamista ja koulutusta, jotta työelämä sitoutuu muu-
tokseen ja sen aktiiviseen eteenpäin viemiseen. Laajana
tavoitteena on tuoda digitaalisia palveluita kansalaisille
tueksi arjen sosiaali- ja terveysasioiden hoitamiseen
muutoinkin kuin menemällä paikalle toimipisteeseen.

Sote-tieto hyötykäyttöön -strategian tavoitteita kohti
työskentelee muun muassa ODA-hanke, jonka tavoit-
teena on tuoda omahoitoa tukevilla digitaalisilla palve-
luilla arvoa asiakkaille ja mahdollista asiakkaan näkö-
kulmasta tavoitteellisesti suunniteltu omahoito, jota
voidaan tukea digitaalisuuden keinoin. Toisena suurena
kokonaisuutena on tänä syksynä käynnistymässä yli-
opistosairaaloiden yhteinen STM:n osarahoittama Vir-
tuaalisairaala 2.0 -hanke. Kolmas kansallinen kiinnosta-
va kehitystyö on SITRAn Isaacus hanke. Siinä luodaan
osaprojektien avulla luotettava tiedonsaanti-palvelu,
joka yhdistää hyvinvoinnin tietovarannot ja niiden käyt-
täjät. Isaacus osallistaa yksilöitä, edistää hyvinvointia ja
luo jatkuvasti oppivan hyvinvoinnin ja terveyden
ekosysteemin. Tämän kaltaiset suuret kehittämiskoko-
naisuudet tuovat konkretiaan ja tekemisen tasolle myös
Sairaanhoitajaliiton sähköisten terveyspalvelujen stra-
tegian sisällön.

Alueellisina esimerkkeinä ovat sekä Espoon että Oulun
OmaHoito, jossa asiakkaat ovat verkon kautta yhtey-
dessä terveysalan ammattilaisiin, tallentavat alustalle
omia terveysseurantatietoja, saavat ohjeita lääkäriltä

tai sairaanhoitajalta. Myös Hämeenlinnassa on toimiva
esimerkki siitä, kuinka kansalainen voi asioida digitaali-
sesti terveyskeskuksessa ja hyödyntää päätöksenteon
tuen menetelmiä oman hoidon tukena. Nämä edelläkä-
vijä kunnat auttavat tuomaan näkyväksi, mitä myös
Sairaanhoitajaliiton sähköisten palvelujen strategialla
tavoitellaan kansallisesti sosiaali- ja terveydenhuoltoon.

Sairaanhoitajaliiton strategia on tarkoitettu hyödynnet-
täväksi työyhteisöjen kehittämisen tukena niin kansalli-
sesti kuin alueellisesti. Strategiaa tehtäessä huomioitiin
kansallisen Sote-Tieto hyötykäyttöön 2020 strategian
tavoitteet ja sen tarkoituksena on toimia myös työkalu-
na näiden suurien kokonaisuuksien jalkauttamisessa.
Tavoitteena on, että strategia on tukena mietittäessä
esimerkiksi alueellisia Sote-alueen tavoitteita sähköis-
ten terveyspalvelujen kehittämisessä ja asiakkaan roolia
digitaalisen tiedon aktiivisessa hyödyntämisessä.

Toinen laaja implementaation maailma on osaamisen
kehittäminen, mitä osaamista kaikki sairaanhoitajaopis-
kelijat tarvitsevat valmistuessaan, mitä osaamista on
kokeneella tietohallinnan asiantuntijasairaanhoitajalla,
joka tukee muita työyhteisön jäseniä tiedonhallinnan
alueella. Työelämässä olevien sairaanhoitajien osaami-
sen kehittyminen tarvitsee vahvaa hoitotyön johdon
ymmärrystä tiedonhallinnan osaamisen tärkeydestä
sairaanhoitajan työssä. Toisaalta tunnistetaan, että
myös tällä osa-alueella tarvitaan vahvoja asiantuntija-
osaajia, jotka voivat tukea kliinistä hoitotyötä tekeviä
sairaanhoitajia. Lisäksi hoitotyön johtajien on huoleh-
dittava riittävästä resursoinnista. Hoitotyön opettajien
osaamista tiedonhallinnan alueella tulee vahvistaa,
jotta sairaanhoitajaliiton sähköisten terveyspalvelujen
strategian tavoitteet toteutuvat valmistuvien sairaan-
hoitajien osaamisessa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon digitaalisten palvelujen
kehittämisen ja osaamisen vahvistaminen yhdistää
vahvasti eettiset toimintamallit, lainsäädännön ja Sai-
raanhoitajaliiton eettiset ohjeet, jotka ohjaavat sai-
raanhoitajan toimintaa toimittaessa myös sähköisessä
terveyspalvelujen ympäristössä. Asiakkaan yksityisyy-
den suoja ja mahdollisuus saada eettisesti kestävä
sähköiset terveyspalvelut omien tarpeidensa mukaisesti
ovat toiminnan keskiössä. Sähköisten palvelujen käyttö
edellyttää kansalaisilta tietoteknistä osaamista, moti-

vaatiota sekä asiointiin tarvittavia laitteita ja verkkoyhteyksiä.

ASSI - Asiakaslähtöisten omahoitoa ja etähoitoa tukevien sähköisten palveluiden ja palveluprosessien käyttöönoton innovaatiot perusterveydenhuollossa - hankkeessa selvitettiin vuonna 2013 Pohjois-Karjalan ja Ylä-Savon alueen kansalaisilta tieto- ja viestintätekniikan käyttöä ja osaamista, näkemyksiä sähköisten terveyspalvelujen hyödyllisyydestä sekä kansalaisten tarvitsemasta ohjauksesta otettaessa käyttöön sähköisiä terveyspalveluja. Tulosten perusteella kansalaiset arvioivat omat valmiutensa käyttää sähköisiä terveyspalveluita hyväksi. Myös seniorikansalaisten valmiudet näiden palveluiden käyttöön olivat hyvät. Kansalaisten mielestä hyödyllisimmät sähköiset terveyspalvelut olivat sähköinen ajanvaraus, laboratoriovastausten saaminen, sähköiset esitietolomakkeet, oman terveyden ja sairauden hoitoa tukevan tiedon hakeminen verkosivuilla sekä muistutukset ja ilmoitukset sähköisesti.

Lopuksi

Sähköisten terveyspalvelujen strategialla pyritään edistämään kansallista Sote-tieto hyötykäyttöön strategiaa tavoitteena tukea sairaanhoitajien aktiivista osallistumista tähän kehittämistyöhön. Strategiassa on haluttu korostaa asiakasnäkökulmaa. Terveystuollon toiminta kehittyy yhteiskunnan kehityksen mukana ja sähköinen asiointi tulee olla mahdollista terveydenhuollossa samalla tavalla kuten muilla yhteiskunnan toimialueilla.

Sairaanhoitajaliitto haluaa sähköisten terveyspalvelujen strategian avulla osallistua sekä kansalliseen että kansainväliseen keskusteluun hoitotyön kehittymisestä. Digitalisaation yhtenäistäminen on yksi keskeisiä haasteita EU-maille. Suomalaisten sairaanhoitajien on tärkeä olla mukana kehittämässä parempia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita kansalaisille Suomessa ja EU:ssa.

Strategia on luettavissa, tulostettavissa ja jaettavissa osoitteessa:

https://sairaanhoitajat.fi/wp-content/uploads/2016/01/eHealth_strategia_Final.pdf

Englanninkielinen versio löytyy täältä: http://nurses-fin.directo.fi/@Bin/88fda87a9fcf6b396ee684ec5783d8ce/1472557958/application/pdf/237208/eHealth_RAPO_RTTI%20_ENGLANTI.pdf

Lähteet

Assi-hanke. Karelia Ammattikorkeakoulu, ASSI-hanke; 2012-2014. Saatavilla: <http://www.karelia.fi/assihanke/>

Jauhiainen Annikki, Sihvo Päivi, Ikonen Helena, Rytönen Pirjo. Kansalaisilla hyvät valmiudet sähköisiin terveyspalveluihin. *FinJeHew* 2014;6(2-3):70-78. Saatavilla: <http://ojs.tsv.fi/index.php/stty/issue/view/2906>

Omahoito ja digitaaliset arvopalvelut. Visio ja palvelujen kuvaus. Versio 0.9. 10.12.2014. Saatavilla: <https://www.innokyla.fi/documents/1025578/725f5d4a-ac9a-4244-96f6-b1cc66a3d480>

STM 2014. Tieto hyvinvoinnin ja uudistuvien palvelujen tukena - Sote-tieto hyötykäyttöön -strategia 2020. Saatavilla: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3548-8>

Terveyskylä.fi. Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri, Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri, Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri sekä Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri; 2015-2016. Saatavilla: <https://www.terveyskyla.fi/>